

Caspar Mauritius Georg Wosegin

Disputatio Physica De Vita Et Morte

Rostochii: Kilius, 1645

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn729617386>

Druck Freier Zugang

Rel. phil. 1645
Lasper Mauritius
Georg Wosgen

DISPUTATIO PHYSICA
De 90.
113.
VITA ET MORTE,

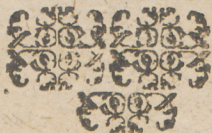
Quam
Divino favente Numine
prælectionibus privatis

CL. VIRI
DN. M. CASPARI MAURITII,
Log. Prof. Publ.

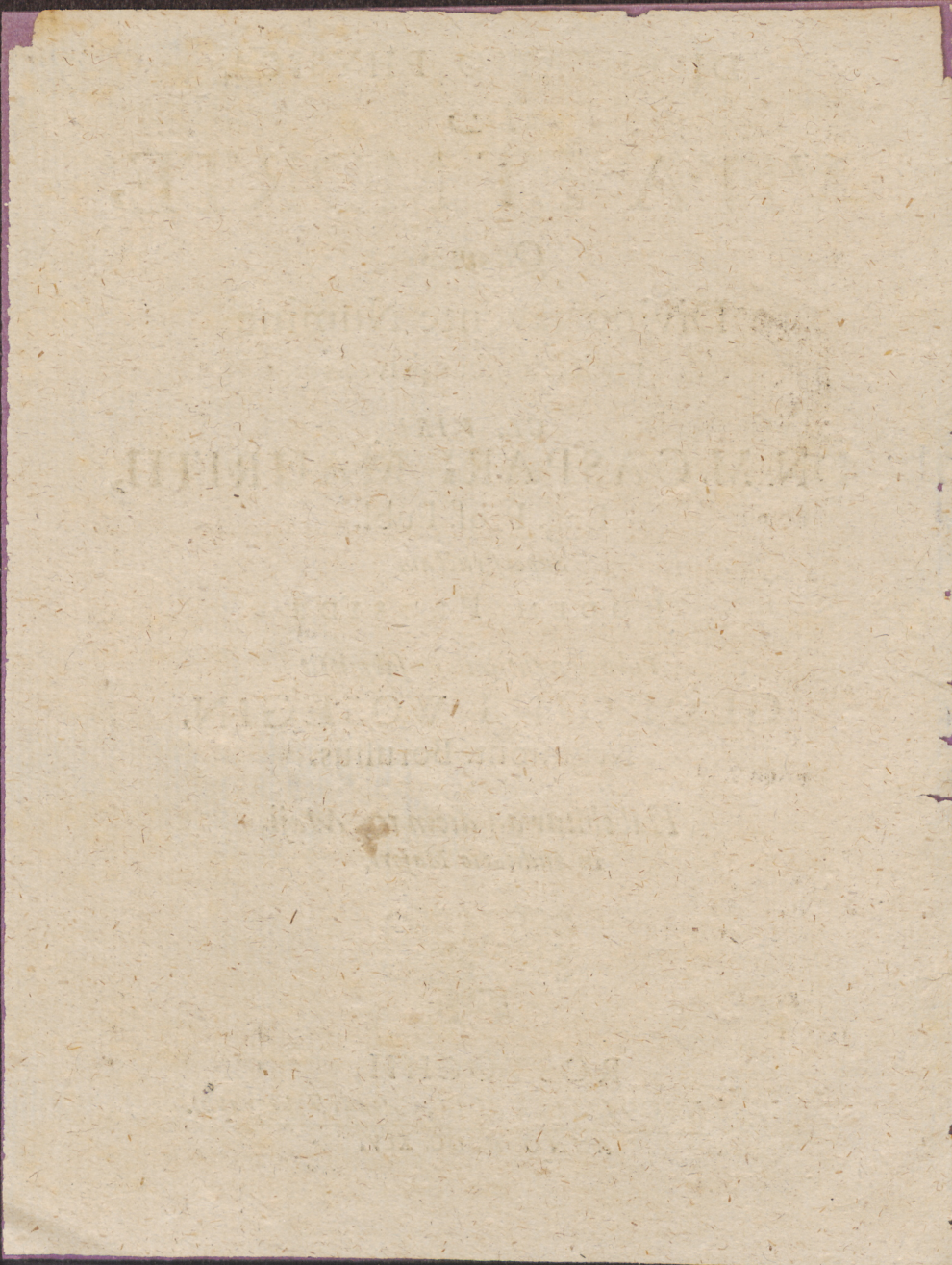
Superstructam
EODEM PRÆSIDE

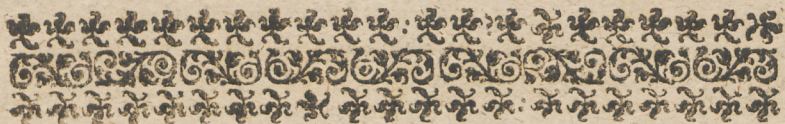
Publica ventilationi submittit
GEORGIUS WOSEGIN,
Regimont. Boruffus.

Habebitur ad diem 10. Maji,
in Auditorio Majori.

ROSTOCHII,
Typis NICOLAI KILII, Acad. Typographi.
ANNO M, DC, XLV.

DEO DUCE!

THESIS I.

Uemadmodum ex Materiae Primæ productione infinita DEI potestas: ita ex Formarum mirandâ varietate consummatissima DEI sapientia recludet.

II.

Formam dicimus alteram compositi partem, principium operationum unicuiq; speciei debitatum, quæ plenè constituit perficit & absolvit substantiam naturalem, cujus Materia rudis tantum inchoatio est & fundamentum.

III.

Forma enim in universam materiae jungendæ essentiam illapsa, seseq; insinuans totam se Materiae dat exhibitq;: quam rem tribus diversis vocibus expriment recentiores Philosophi, vocantq; *Unionem*, *Informationem*, *Actualionem*, quæ eundem realem modum inhaesionis Formæ in materia connotant, diversa ratione à nobis conceptum.

IV.

Quoniam verò Unionis vox sæpè pro ipso actu unionis capitur, qui à Forma est, sibi applicante & uniente materiam, nobis tamen in posterum non erit de actu sermo, sed de formali (itâ loquuntur) terminè unionis, seu ipsâ Unionem, ipsoq; inhaerentiæ modo permanentis in facto esse, ipsoq; vinculo atq; nexu duorum extremorum Materiae & Formæ.

V.

Non enim est duplex unio comminiscenda, altera materiae, altera formæ: Una est utriusq; extremorum unitorum, materiae & formæ.

VI.

Atq; hæc Unio modus est non accidentaliter, qualis inter argentum & aurum poculi intercedit, sed essentialiter, supposititaliter & in naturâ huma-

humanâ Personalis: dum ex materia & forma emergit unum Essentia; ex corpore organico & Anima unum suppositum vel una persona, eaq; per se una, non per accidens.

VII.

Eadem unio cum animatis competere deprehenditur, Vita dicitur, quam cum opposita Morte nunc contemplandam, causasq; quibus utraq; continetur, indagandas suscepimus.

VIII.

Vita non raro facultatem animæ designat, frequentius actum vitalem, nutritionem, sensationem, intellectionem, imò ad alia quoq; significatio ejus extenditur: non enim unam rem Theologis, Jurconsultis, Philosophis notat.

IX.

Nobis vita nihil est aliud, quam unio animæ & corporis.

X.

De unione, quantum sat est, diximus: inde patet, principium vitæ Animam esse, quæ potentiam habet materiam secum conjungendi, & vivificandi, quæq; vitali facultate inseparabili & propria tam in genere, quam in specie facultate nutritiva, auctiva, generativa, sensitiva, motiva, appetitiva, intellectiva pollet, quarum exercitium per corpus ceu per organon absolvitur.

XI.

Ut autem hæc animæ cum corpore conjunctio seu unio duret, necessum est corpus debito modo affectum esse, nec disturbari prorsus temperiem caloris nativi quem vocant, & humidi radicalis seu primigenij: quod alterum est vinculum, ipsam unionem, adeoq; ipsas, ne dirimantur, partes continens.

XII.

Caloris nomine nativi non eum modo, qui ab ortu substantiæ animatæ singulis partibus inest, sed illum quoq; complectimur, qui in animantibus ex corde velut fonte in singulas partes influat (unde influens dicitur) ut cujusq; membri calorem foveat, suoq; affluxu instauret.

XIII.

Ab hoc parum differt spiritus nativus vitalis, qui itidem vel fixus est, quem ipsa Animati corporis primordia habent vel influens, qui in
ani-

animantium corde generatur, & per universum corpus diffusus reparat
amissa.

XIV.

Per humorem quoq; radicalem intelligimus tum insitum & primigenium, qui ipsi semini inest, implantaturq; solidis partibus: tum influentem, qui ex alimentorum benigniori succo progenitus reparatur, quod calor depascitur & absument.

XV.

Utriusq; tam caloris quam humidi certæ constituuntur proprietates, per quas fit, ut vitæ continuatio seu duratio in aliis protensior in aliis contractior sit.

XVI.

Calorem oportet esse blandum, qualis est cœlestium corporum, non ita acrem & voracem, qualis noster *diarxynòs* seu focalis est. Sanguineis potissimum tribui calor ille blandus & dilutus solet, qui propterea magis vivaces esse statuuntur cholericis, quorum calor magis malignus: his minus esse vivaces creduntur Phlegmatici, propter defectum calidi nativi & humidi abundantiam: minimè omnium vivaces sunt melancholici, quippe frigidi & sicci.

XVII.

Humorem oportet esse lentum, viscidum, benè compactum & instar olei. De humoris bonitate inde capere conjecturam licet, quod, quæ magis oleosum atq; durabile humidum habent, tardius succrescunt. Causam diximus, cur plantæ vivaciores sint animalibus, & in his aquaticis terrestria durabiliora & inter ea durabiliora sanguinea; item cur durabilior sit & vivaciôr masculus sexus.

XVIII.

Ad conservandam interiorem temperiem, adeoq; procurandam longitudinem vitæ vel brevitatem plurimum faciunt causæ externæ, quæ in duplici classe: aliæ substantiales sunt, aliæ accidentales.

XIX.

Substantialium prima est Aër ambiens, qui cum corpora viva, si vel computruit, vel nimis incaluit aut frige factus est, sicarij instar carpat, spiritumq; calidum & vitalem lædat, ita temperatus esse debet, ut moderate calidus sit, purus etiam & quasi ventilatus.

A 3

XX.

XX.

Quin frigoris quoq; levem excessum calorem internum constipare, ad centum agere & compingere, atq; hoc pacto robustiora & magis vivacia corpora reddere experientia testatur, quæ septentrionales non arbores tantum, sed & pecudes, imò homines ipsos benignioris temperamenti & ætate magis provehi, quam meridionales docet.

XXI.

Deinde purum quoq; oportet esse, nec infectum cadaverum, multitudine, aut fæore latinarum, sterquiliniorum, sentinarum vel aliis fecibus contagiosis, minimè omnium palustrem, cum testetur experientia, nebulis hinc ortis Spiritus bestiarum palustrium venenatos misceri, sparsosq; in corpora flatus pestilenti quadam vi calorem nativum perimere.

XXII.

Inter Substantiales Externas secundum est Alimentum, quod à calore innato subactum in sanguinem & vires transit, quodq; humorem à spiritu calido absumptum, ipsum quoq; calorem restituit.

XXIII.

In cibo I. delectus est habendus, tum ne assumatur, quod aliènum prorsus est à corporibus nostris, ut venena, tum ne quavis ætate & quovis anni tempore quidvis ingeratur. Infantulis enim & senibus v. g. offerendum alimentum boni & concoctu facilissimi succi, & subinde novum concoctu surrogandum: aliter cum ætate robustiori & confirmata agi debet.

XIV.

II. Utendi ratio est attendenda, quæ in tribus spectatur, *in justâ quantitate cibi & potus, in temporis oportunitate, & deniq; in alimentorum preparatione & assumendi ordine.*

XXV.

Non ergo in cibo potuve modus prorsum negligendus, quæ res opprimit, non reparat: nec ætate tantum cibi nobis permittemus, quantum hiems indulget, quæ calorem interius pellit melius tunc omnia concoquentem & digerentem. Contra ætate amplius non nihil bibendum ob aëris siccitatem, quæ magis siticulosos reddit: hiemi convenit meracius, ut externo frigore torpentia membra refocillentur. Quin ætatis magna est & consuetudinis ratio habenda. Dum non modo

modo nutrimur, sed crescimus quoq; , plus alimonia jure merito requirimus: quod ij quoq; faciunt, qui concatenatis laboribus aetatem exercent suam. Motus enim vehemens frequensq; v. g. fabrorum, agricoloꝝ, brevi exhaurit humores ac spiritus, ut nisi his jentaculo quoq; & merenda succurratur, non diu sint eorum vires duraturæ. Tandem consuetudinem non esse præcipiti mutatione frangendam, cum progressu temporis in naturam vertatur, nemo est qui ignorare possit.

XXVI.

Deinde tempus assumptioni alimentorum opportunum deligi non tantum, verum etiam rigidè observari debet. Sex horarum intervallum tribus concoctionibus alij assignant, ut prandij hora sit undecima, sexta coenæ vel prandij hora 10. & quinta Coenæ: alij septem, & sextam coenæ, decimam prandio tribuere jubent. Consuetudini nostræ hic primas damus, quam laudabilem arguit decurso sex horarum spatio consummata fames. Sed hæc variant pro ratione ætatis, regionum, officij & similibus. Porro majus intervallum inter coenam & prandium esse debere ratio svadet. Neq; enim somno per se concoctio promovetur, quia potius autor cruditatis somnus est, cum motum corporis quo augetur calor, impediat, & materiam subministrat pituitæ in capite, pectore, ventriculo colligendæ, in qua solvenda & percoquendæ, multum virium calor naturalis impendat oportet. Horis ergo matutinis ad prandij tempus concoctio tum humorum alimentarioꝝ, tum, coæservatæ pituitæ perficiatur.

XXVII.

Quæri solet, an coena cibi potusq; quantitate prandium superare debeat? Quod multi affirmant. Nos, cum eandem famem sitimq; sub tempus coenæ sentiamus, si motus corporis præcedat, eandem quoq; quantitatem esse debere hinc concludimus. Nec desunt, qui quæ major motus coenam, quam prandium antecedere assolet, minorem quantitatem in prandio quàm in coenâ svadeant, ut expeditiores munerum nostrorum sint functiones à prandio, & somnus à coenæ liberalitate commodior obtingat.

XXVIII.

Tandem alimentorum quoq; præparatio observanda venit, & edulscenti ordo. Multum enim refert, ne ea, quæ tardius concoquuntur,

quuntur, prius comedantur illis, quæ faciliè subiguntur, ut sunt iuscula, quæ præmittimus solidioribus cibis. Hic cavendum, ne varietate ciborum intemperiem nobis accersamus. *Fastidienti stomachi est dicente Seneca, multa degustare: quæ ubi varia sunt & diversa, inquinant, non alunt.* puta turbulentâ & inæquali coctione.

XXIX.

Tertium inter causas conservantes temperiem externas substantiales est Excrementum. Quod si lotium retineatur, morbos, imò mortem quoq; accelerat. Venter suppressus parit inflammationes, capitis dolores, aliaq; mala.

XXX:

Ad excrementa semen referri quoq; solet, cujus retentio incommodare validis præsertim corporibus non parum potest. Multo autem magis nocet Venus modum supergressa, qui frequentior his temporibus est morbus.

XXXI.

Immoderata enim Venus calorem æquo plus adauget in jecore & renibus: & ob meatus patentiores resolvit spiritus in corde, cerebro & stomacho. Hinc in jecore sanguis nimis fit biliosus: in renibus oritur nephritis: In corde & artubus palpitatio & hinc animi deliquium: à cerebro, catarrhi: in stomacho cruditas, unde variæ obstructions. Ut nihil de oculis dicamus, qui distentis alibi spiritibus, damnum capiunt, ut tunicæ indurentur, & meatus vix pervij fiant.

XXXII,

Ad excrementa pertinet sudor, eandem, ut loquitur Medicorum, pariter & Philosophorum princeps, & materiam habens, & generationis modum ac uvina. Uterq; enim generatur ex eo, quem bibimus homore calefacto in corpore & biliose aliquid substantiæ adepti. Attamen sudor magis est elaboratus, quia et transmissis partibus omnibus ad cutem usq; pervenit,

XXXIII.

Ultimum inter excrementa locum obtinet quod ex spiratur. Est vero efficacissimum tuendæ corporis temperiei instrumentum Spiratio, quæ duplex, ἀδύλα & seu insensilis, quæ perspiratio dicitur, & per occultos fit corporis meatus seu poros: alia sensilis, quia conspicui sunt ejus ductus nempe per os & nares, quæ respiratio dicitur.

XXXIV

XXXIV.

Respiratio gemina vi absoluitur, Inspiratrice & Exspiratrice ut de inspiratione obiter aliquid moneamus, conjungendum cum iis quæ de aëris dispositione supra dicta sunt, Inspirationem fieri oportet, ut refrigeretur calor frigore aëris per asperam arteriam recepti. Unde, quo major est cordis calor, eò animal frequentius respirat: quæ causa est, cur ranæ & pisces minores vel parum vel non egeant refrigerio. Aliud autem de majoribus piscibus dicendum, qui natando aut luctando vehementer se commovent, & sæpe excandescunt.

XXXV.

Neq; tantum naturali refrigerio per respirationem calor cordis, ne conflagret corpus, retunditur atq; temperatur: per alimenta quoq; frigida & vapores frigidos spiritui nostro calido egregie consuli potest. Præter hos respirationis usus, alius quoq; videtur esse, nimirum, ut spiritum vitalem & animale aër haustus nutriat. Non enim hi spiritus ex solo generantur sanguine, sed aërem quoq; admixtum habent. At qui ex quo quid constat, eodem nutritur.

XXXVI.

Exspiratio præstat, ut purior sit spiritus vitalis. Nam absq; exspiratione foret, fulgines cor suffocarent: cujus exemplum suggerunt strangulati. Atq; inde est, quod morientes validius exspirant, propter copiam scilicet fuliginum, quibus gravantur, quam inspirant.

XXXVII.

Insensibile, quod transpiratur, partim per os & nares abit, partim per poros quibus cutis undiq; pertusa est. Per os exiguum quid exspiratur: sed per poros, si v. g. de die adsumtus sit cibus octo librarum, transpirabitur ut plurimum plus minus libris quinq;.

XXXVIII.

Per poros eadem, quanquam gradu dispari præstat perspiratio, quæ respiratio. Nam & in perspiratione tria efficit aër circumfusus, refrigerat, pabulum præbet, recipitq; fulgines. Præterea obstructis poris, aut oppletis v. g. oleo inuncto accenditur calor corporis: iisq; apertis dissipatur.

XXXIX.

Quod si insensibilis transpiratio cesset, putrescunt humores, sive

B

ab

ab aere frigido, præsertim si frigeamus, dum somnum capimus, sive à cibis crassis & viscosis, potissimum vero si corporis exercitium penitus intermittatur.

XL.

Ultimo hoc adjicimus, ejus, quod transpiratur, duas esse partes, unam leviolem, quæ protinus avolat: alteram graviorem, quæ expulsa corpori adhæret, ac materies est pediculorum, & causa, cur una cubantes alter alterum inficiat.

XLI.

Nunc pedem promovemus ad causas, quæ vitam conservant, accidentales. Primus inter has *Motus* est. Nec de cordis, pulmonum vel cerebri motu proprio nunc loquimur, sed de motu s. exercitatione membrorum externorum, qui calorem internum *ἐναλωπιρῆι*, torpentem excitat, conantemq; mirificè promovet, spiritus alacriores reddit, præstatq;, ut concitatus & per omnes corporis partes means calor, quicquid humorum obhæsit noxiorum, feliciter expellat.

XLII.

Porro, cum exercitio calor sedibus suis, queis abstrusus erat, exitus, ut dictum est, per universum corpus diffundatur, satius est, ut prandium vel cœnam præcedat motus, quam consequatur. Sic enim ad centrum collectus, nec opero siori motu interturbatus, aut ad exteriora vocatus, felicius multo concoctionem primam calor expediet.

XLIII.

De tempore motus egimus. Proximum est, ut de modo exercitationum videamus. Nihil nimis motus resolvendo humores, quod utile est, simul consumit, siccitatemq; senilem ante tempus accersit: exsiccando intestina obstructions parit: præsertim motus à cibo vehementior, interruptâ ad concoquendum naturæ necessaria quiete efficit, ut erudi humores à venis rapiantur, atq; sic sensim copiosa morborum non levium materia colligatur.

XLIV.

Tandem hoc quoq; non omittendum censemus, exercitio lassis & calefactis subitam mutationem esse cavendam atq; lapsum in alterum extremorum: abstinendumq; ab avidiore haustu potus frigidi, multo magis ab aqua gelida, quæ in ingens periculum Magnum Alexandrum conjecit. Diffusus enim calor, & subito frigore oppugnatus, non habet,

bet, qui se adversus conglobatam vim frigoris rectè atq; ordine tueatur.

XLV.

Dum motum diximus esse corpori salutarem, si moderatus sit, simul quietem interponendam esse & cessationem diximus. Nam *Quod caret alterna requie, durable non est.*

XLVI.

Quietis, imò vitæ magna pars est somnus, quæ est inter accidentales causas secunda. Est enim somnus à Natura tributus animalibus, ut continua per diem operatione lassati spiritus introrsum se recipiente calore cum quiescant, tum novi exhaustis sufficiantur. Cor enim accessu spiritus exterioris roboratum melius novam spirituum vitalium copiam elaborat, qui postmodum ferantur in plexus illos venularum & arteriolarum in superioribus cerebri ventriculis, in quibus spiritus vitalis præparatur, ut fiat animalis, h. e. proximum sensus & motus instrumentum.

XLVII.

Unde patet, assumendum esse somnum non ad fœcordiam, sed ad medicinam. Nihil enim somnus in torporem dat calorem naturalem, animumq; simul & corpus prægravat. Censent Naturæ consulti, non futurum ex usu, si ultra octo horarum spatium somnus corpori indulgeatur: iidem hoc quoq; monent, aliquo post cibum intervallo somnum capiendum esse, ne crudo adhuc cibo vis concoctrix tanquam pondere pressa succumbat.

XLVIII.

A somno pomeridiano præstat abstinere, ut motu mediocri excitatus calor rectius officium faciat: attamen quibus motus per ætatem non convenit, ut infantibus, item, quibus caput amplius & ob orificium ventriculi laxius copia vaporum majore repletur, quàm ut discutere, alia ratione possint, quiq; matutinis corporis aut ingenij laboribus fatigati sunt, ut nisi somno prius se recolligant velut temulenti in officij sui partibus oberrent, maximè si accedat consuetudo, ipsiq; summo somni desiderio teneantur, non dissident Naturæ periti, ut leviter antè commoti, sedentes, & nonnihil in dextrum latus pronè inclinati (ne à splene materia adhuc crudior attrahatur) dimidiæ vel ad summum, integræ horæ spatium tribuant somno.

XLXIX.

Deniq; Affectus, Tertia inter accidentales causa, quorum primaria sedes cor est, mirum, quam potenter ad conservandam vitam possint. Gaudium, quod cum cordis *σπλαγ* conjunctum est, si sit moderatum, spiritus sublimes reddit & erectos; Si nimium sit, spiritus attenuat, ac resolvit, ut destituito spiritibus corde præ nimia lætitia homines extinctos esse legamus. Idem de admiratione, quæ parere, gaudium solet, si in rebus homine dignis occupetur v. g. Naturæ contemplatione, dicendum, ut non mirum sit, Philosophos quam plurimos diutissime vixisse. Lætitiæ indolem spes sequitur, futuris animum sustentans.

Lx

Contra dolor, qui est conjunctus cum cordis *διασπλ* si gravis sit, spiritus versus cor agit, ibiq; stipat, & velut lento igne cor torret: nonnunquam subita vi suffocat & opprimit. Doloris rationem sequuntur metus, misericordia, pudor, *invidia*, quâ *Siculi non invenerere Tyranni Tormentum majus*: quorum affectum comes est, corde, oculis & toto corpore macies atq; tabes.

Ll.

Ira vero, quæ est fevor sanguinis circa Cor atq; ebullitio qua verus epar resurgitat, indeq; se exundat in vesiculam fellis hepatis ad hærentem, spiritum & humores perturbat: præsertim si comprimatur, nec foras se pandere permittatur, spiritui multum nocuenti adfert. Quod de odio quoq; quæ est velut ira inveterata, dicendum videretur.

LII

Tantum de causis vitæ. Duratio ejus propter mutationes, quæ certis contingunt intervallis, in varias distinguitur ætates. Non possumus, quin, quæ de septenariis habet ex mente Solonis Censorinus de die Natali cap. 14. hic apponamus. Fere post septimum quemq; annum, inquit, articulos quosdam & in his aliquid novi natura ostendit, ut & in *ælegia Solonis*, cujus initium est *παις μὲν ἄνηρ ἐὼν*: cognoscere datur. Ait enim in prima hebdomade (primis septem annis) dentes homini cadere, in secunda pubem apparere, in tertia barbam nasci, in quarta vives, in quinta maturitatem ad stirpem relinquendam, in sexta cupiditatibus temperari, in septima prudentiam linguamq; consummari, in octava eandem manere, in qua alij dixerunt oculos albescere, in nona omnia fieri languidiora,

quidiora, in decima hominem fieri morti maturum. Maximam vero mutationem fieri iidem dicunt, ubi duplicato numero, exacti sunt anni septies septeni.

LIII.

Aliorum opinio est, ut septimo quolibet anno corpus, ita nono quovis animos nostros variare: atq; hoc in novenariis fieri, usq; dum & hoc numero duplicato, hoc est novies novenis exactis, mens à se abeat. Unde Censorinus cap. seq. *qui tales fuerunt, h. e. qui animi potius quam corporis curam gesserunt, non prius vita excedunt, quam ad annum illum octogessimum & unum pervenerint: in quo Plato finem vitæ & legitimum esse existimavit, & habuit legitimum.* Hunc enim impleverat sine ulla deductione, cum moreretur.

LIV.

De concursu septenarij & novenari, audiat iterum Censorinus: *Itaq; primum climacteria annum quadragesimum & nonum esse prodiderunt; Ultimum autem, octogessimum & unum; medium vero ex utroq; permixtum, anno tertio & sexagesimo, quem vel hebdomades novem vel septem enneades conficiunt. Hunc licet quidam periculosissimum dicant, quod ad corpus & ad animū pertineat: ego tamen ceteris duco infirmiores. nam utrumq; quidem supradictum continet numerum, seu neutrum quadratum: & ut ab utroq; non est alienus, ita in neutro potens. Nec multos sanè, quos vetustas elavos nomine celebrat, hic annus absorpsit. Aristotelem Sagittam reperio: sed hunc ferunt, naturalem stomachi infirmitatem, crebraq; morbidi corporis offensiones, adeo virtute animi diu sustentasse, ut, magis mirum sit, ad annos sexaginta tres eum vitam protulisse quam ultra non protulisse.*

LV.

Haftenus de Vita: nunc ad Mortem contendimus, quæ Vita dextrè intellecta, obscura nemini esse potest. Mors enim vitæ privatio, vel animæ à corpore dissolutio est.

LVI.

Causa mortis est nativi caloris extinctio, humidiq; radicalis absumptio. Sed hæc per partes magis diducenda sunt.

LVII.

Nam extinctio caloris primigenij duplex est: alia secundum naturam, alia violenta.

B 3

LVIII.

LVIII.

Secundum naturam Mors est, cum completo tempore, quanto secundum naturam vivere poterat animans, calor naturalis contabescit non secus ac lucerna sua sponte languescens, ac tandem defectu pabuli cum crepitu expirans.

LIX.

Præter *μάρασιν* seu marcorem hunc Naturalem, alius est Marcor violentus, prima species Mortis violentæ, quæ non est ab infito principio, sed ab externo.

LX.

Quæ causæ supra dictæ sunt temperiem caloris & humidi conservare, si benè habeant, eadem, si vel deficiant vel malè habeant, in-temperiem, atq; hinc Mortem adducunt.

LXI.

Aer si attrahi nequeat, spiritus meatibus interclusis, eo quod necessaria refrigeratio negatur, duplicato calore mortem adfert: idem facit, si noxius sit, venenatus, calidus nimis, vel quocunq; modo incon-veniens.

LXII.

Alimentum si deficiat, plantæ juxta ac animalia enecantur. Quales sunt, qui fame, vel sanguinis profluvio pereunt. Quod si nimio cibo potuq; corpus oneratur, non huic tantum, sed animo quoq; maximum creatur damnum. *Ebrietas ubi regnat, dicente Augustino, ratio exsultat, consilia devians, intellectus obtunditur, judicium subvertitur.* Immoderatus porus in stomacho cruditates parit, quæ ad epas delatæ vel aduruntur & in *ἐλεφαντίασιν* abeunt, vel obtundunt potentiam *αίμα τοπιητικήν* & aquosas humiditates progenerant. Demum in cerebro mala habitudo exoritur, unde phrenesis, lethargus, epilepsia, & obstructis noxio humore atq; mortificante nervis chiragra, podagra ebriosorum sunt stipendia. Vicio quoq; alimenti morbos & mortem accersit, experientia testatur.

LXIII.

De excrementis res plana est. Nec historiam nunc adducimus Jacobi Rossæ Hispani, Nepotis Regis Portugalliæ, Electi Archiepiscopi Ulyssiponenſis, Diac. Cardinalis, qui Florentiæ gravi morbo implicitus
Ne se pollueret, maluit ille mori.

Veneris

Veneris autem nepotibus illud Apuleji instillamus: *Cave, inquit, ne nimia mellis dulcedine diutinam bilis amaritudinem contrahas.*

LXIV.

De motu, quiete, somno, vigiliis, & affectibus nihil alendum illis esse ducimus, quæ antea dilucidè satis, & pro instituti nostri ratione tradita sunt.

LXV.

Supereft altera species Mortis violentæ, quæ est κατὰ σβέσιν, nec ferè aliter comparata est, quam extinctio ignis affusâ copiosius aqua vel oleo. Tum enim avolat ignis, cum corpus inflammatum amplius contingere non potest ob interpositionem corporis alieni: quod ipsum licet inflammabile sit, tamen vel ob copiam, vel quia aliis per minima mixtum est, ut inflammari nequeat prior flamma avolat, atq; ita nulla alia succedente ignis exstinguitur.

LXVI.

Hujus generis est, quando homines in magno æstu potu gelidæ enecantur, item si per nives iter facientes in somnum labantur, aut si opio cicuta & similibus pharmacis velut affuso frigore nativus calor exstinguatur.

LXVII.

Hactenus de Morte quoq; Plato, verba sunt Macrobij, duas asserit hominis mortes: quarum unam natura, virtutes alteram præstant. Homo enim moritur, cum anima corpus relinquit, solutum lege natura. Mori etiam dicitur, cum anima, adhuc in corpore constituta, corporeas illecebras, philosophia dicente, contemnit, & cupiditatum dulces insidias reliquasq; omnes exsultat passiones. Hanc mortem dicit Plato sapientibus appetendam. Illam vero, quam omnibus natura constituit, cogi vel inferri vel accersiri vetat, docens, expectandam esse naturam &c.

LXVIII.

Multis ea videtur terribilium omnium terribilissima. Verum enimvero horreant mortem, quos mundi exitiabilis amor, desperatæ salutis & inemendabiles Satanæ servos fecit, quorum nimis, ô dolor, ferax hoc seculum est: Nos, quorum Morti Christus se opposuit & impendit, quiq; gloriosum mortis Christi fructum in hac quoq; ærumnabili rerum facie sentimus, adeoq; reapse prodimus, nos esse Filios DEI, nihil est, quod in hac mundi fece, teterrimaq; Vitiatorum omnium, colluvie moretur.

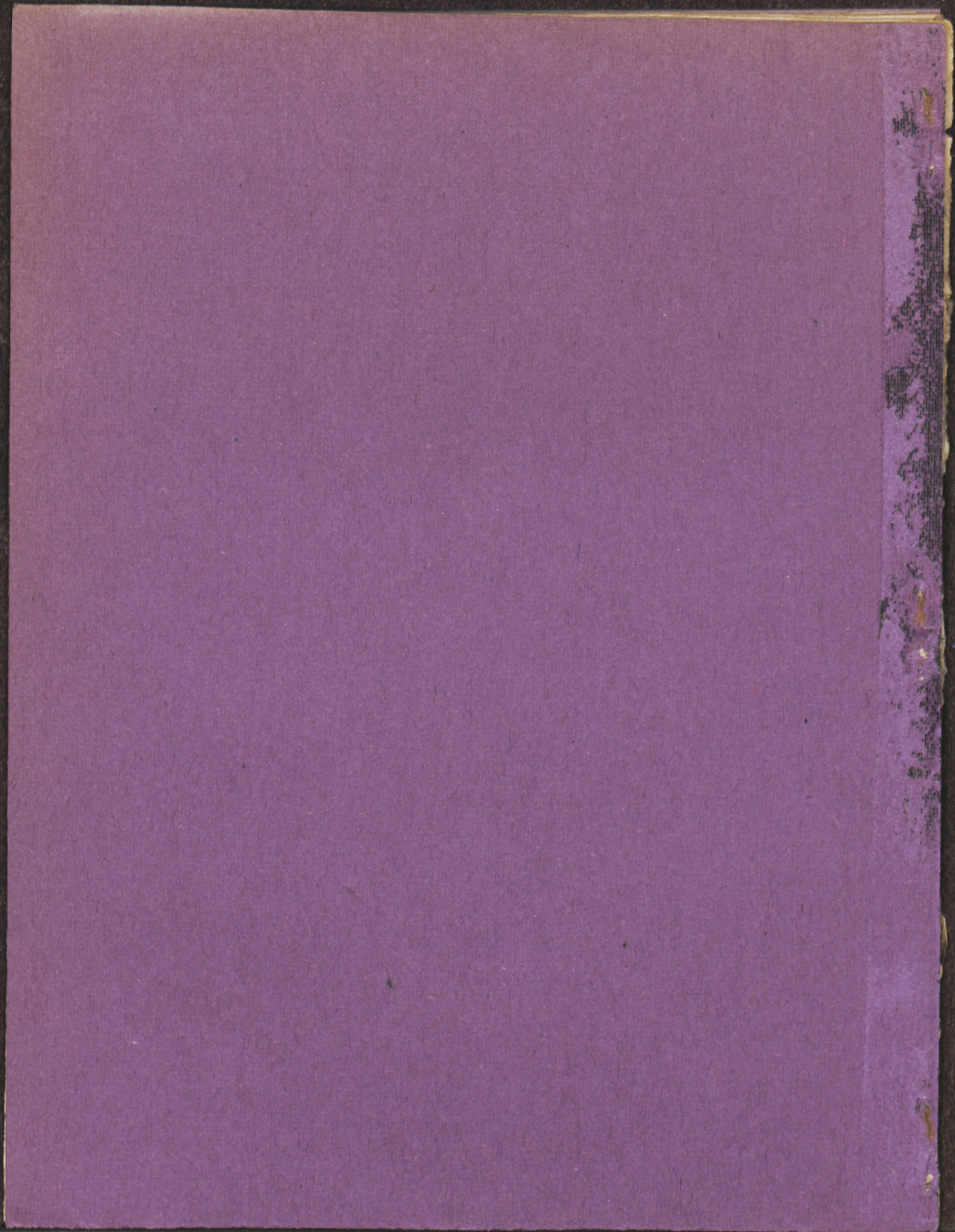
VENI DOMINE JESU!

Veni Mortis Triumphator! Inferorum pestis!

Veni Judex! Veni Redemptor!

COROLLARIA.

- I. *Dua sunt hypotheses, quibus principia corporis generabilis superstruit Aristoteles lib. 1. Φυσικῆς ἀρχολογίας tex. 11. & 42. Prima est: Omnia Naturalia mutantur, Porro quicquid mutatur, in infinito mutari nequit, sed est subsistendum in aliquo primo, in quod ultimo terminetur mutatio. Secunda est. Principia mutabilia sunt contraria. Ex quibus hypothesibus nos inferimus, Quatuor Elementa Materiam primam omnium substantiarum Naturalium compositarum esse. Nam & in ea naturalis resolutio ultimo terminatur: & hac ipsa prima contraria sunt. Ignis aqua contrarius est respectu caloris: Terra aeri respectu siccitatis: Terra item igni respectu tenebrarum. Et hac sententia divina veritati consona est. sacri literū & primo quidem capite Geneseos comprehense. Primus enim Terram & Aquam creata esse dicit v. 2. Verum, cum Aqua principium frigoris sit, & si natura suae relinquatur, terram juxta secum perpetuo frigore atq; gelu sit adstrictura, congelata vero prorsus inepta sit ad rerum productionem (semper autem vincit τὸ βέλτιον εἶναι) addit Moses, Spiritum DEI, h. e. Spiritum Sanctum incubuisse aquis, videlicet, ut calefaceret aquas & in fluore retineret, atq; tantisper, ne congelarentur, prohiberet, dum creatum esset Elementum Lucis s. Ignis, cujus nunc est penetratione sua ab aquis gelu arcere. Et hac acta primo die. Secundo creatum est Quartum Elementum Aer, principium materiale subsiens & replens, ne vacuum detur. Atq; ut hoc obiter addamus, videtur secundo die utraq; secretio aquarum facta esse, una superiorum ab inferioribus v. 6. & 7. altera inferiorum à tellure v. 9. & 10. ut sic secundus quoq; dies commendetur ab operis bonitate, nec usitato Epiphonemate defraudetur. Initium autem v. 9. Et dixit, vertendum commodè est, Et dixerat, significatione Mosi usitata, ut patet ex cap. 2. in primis v. 7. 8. 9.*
- II. *Elementa quatuor differunt simplice Essentiâ.*
- III. *Cælum sive campum spectes, sive, quæ in eo sidera, elementalū Nature esse, adeoq; illum aërem purissimum, hac ignea esse cum ex Scriptura auctoritate, tum manifesta ratione vix dubitandum relinquatur.*
- IV. *Primus homo ut natura fuit mutabilū (creatura enim erat) ita natura potuit mori: adeoq; non habuit impotentiam naturalem ad moriendum, sed potentiam gratis datam ad non moriendum.*

bet, qui se adversus conglobatam vim frigoris recedat.
XLV.

Dum motum diximus esse corpori salutarem
simul quietem interponendam esse & cessationem
Quod caret alterna requirit, durable non est.

XLVI.

Quietis, imò vita magna pars est somnus, quæ
tales causas secunda. Est enim somnus à Natura
ut continua per diem operatione lassati spiritus inter
calore cum quiescant, tum novi exhaustis sufficiant
cessu spiritus exterioris roboratum melius novam
copiam; elaborat, qui postmodum ferantur in ple
& arteriolarum in superioribus cerebri ventriculis
talibus præparatur, ut fiat animalis, h. e. proximum
strumentum.

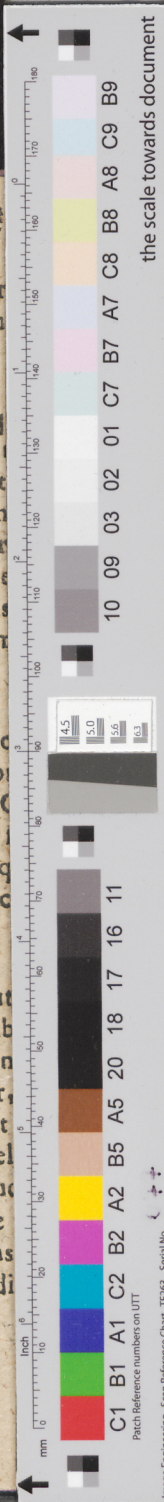
XLVII.

Unde patet, assumendum esse somnum necesse
ad medicinam. Nimiis enim somnus in torporum
naturalem, animumque simul & corpus prægravat.
Cuncti, non futurum ex usu, si ultra octo horarum
pori indulgeatur: iidem hoc quoque monent, aliquando
vallo somnum capiendum esse, ne crudo adhuc
tanquam pondere pressa succumbat.

XLVIII.

A somno pomeridiano præstat abstinere, ut
tutus calor rectius officium faciat: attamen quibus
non convenit, ut infantibus, item, quibus caput an
ventriculi laxius copia vaporum majore repletur,
alia ratione possint, quique matutinis corporis aut
tigati sunt, ut nisi somno prius se recolligant vel
sui partibus oberrent, maxime si accedat consuetudo
ni desiderio teneantur, non dissuadent Naturæ
commoti, sedentes, & nonnihil in dextrum latus
splene materia adhuc crudior attrahatur) dimidi
tegra hora spatium tribuant somno.

B 2

ratur,
us sit,
Nam
iden-
ibus,
iente
m ac-
alium
arum
us vi-
us in-
n, sed
m na-
e con-
s cor-
inter-
octriz
i exci-
tatem
ficium
ntere
ous fa-
officij
o som-
er antè
i (ne à
im, in-
XLXIX